

Galerija Hlebine na dan otvorenja 12. svibnja 1968. godine

Kulturni program i nastup instrumentalnog sastava Martina Hegedušića, u sredini s violinom, a pjeva naivna slikarica Tereza Posavec Dolencec

Draženka JALŠIĆ ERNEČIĆ

Muzej grada Koprivnice

KRONOLOGIJA PLANIRANJA IZGRADNJE I OTVORENJE GALERIJE NAIVNE UMJETNOSTI HLEBINE 1962. – 1968. GODINE

Razdoblje 1962. – 1964. godine

U smjernicama privrednih aktivnosti Skupštine općine Koprivnica još je 1963. godine naglašeno kako je "uz sve veću afirmaciju slikara naivaca u zemlji i svijetu potrebno prići izgradnji "galerije naivaca" u centru tog slikarstva u mjestu Hlebina." U muzeološkom smislu koncepcija muzejske izgradnje "in situ" bila je u skladu s najsuvremenijim europskim muzejskim koncepcijama. U srpnju 1963. na plenumu Općinskog komiteta SKH Koprivnica na kojem se raspravljalo o problemima privrednog razvoja komune, donesena je, između ostalog, i odluka o financiranju izgradnje Galerije seljaka slikara u Hlebinama.

Lutajući reporter "Vjesnika u srijedu" Gerhard Ledić iz Samobora iste je godine organizirao pet izložbi naivnih umjetnika, a sav prihod kako je obećao, poklonio je u fond za izgradnju galerije u Hlebinama. Već u svibnju 1963. na žiro-račun je stiglo 50.000 dinara, a očekivanja su predviđala da će se taj iznos udvostručiti. Novinar i kolekcionar, Gerhard Ledić sve je izložbe organizirao u spomen na 20. obljetnicu smrti Mirka Viriusa, a slike „naivnih“ iz njegove kolekcije mogle su se razgledati u Sisku, Zagrebu, Slovenj Gradecu, Koprivnici i Zemunu.

Godine 1964. komuna Koprivnica namijenila je u društvenom planu 10 milijuna dinara za izgradnju galerije, dok će selo Hlebina dati vrijednosti u radovima i izdvojiti oko 5 milijuna dinara. Na sjednici Općinske skupštine Koprivnica odbornici su donijeli zaključak prema kojem će "jedan od osnovnih zadataka u toku 1964. godine biti izgradnja galerije u Hlebinama". U Hlebinama su dobrovoljnim radnim akcijama nastavljeni radovi iz 1963. godine, seljaci su vozili građevinski materijal i pripremali prostor za gradnju galerije.

Usvajanje idejnog projekta Galerije Hlebina 1964. godine

Na sjednici Savjeta za kulturu općine Koprivnica održanoj 7. veljače 1964. godine, na kojoj su prisustvovali prof. Krsto Hegedušić i idejni projektant buduće galerije u Hlebinama inženjer arhitekture Miroslav Begović iz Zagreba, usvojen je idejni pro-

S lijeva na desno: Rudolf Filipčić, Josip Generalić, iza njega Drago Maltarić, Pavle Gaži, iza njega Josip Gaži, Ivan Generalić, arhitekt Galerije Hlebine Miroslav Begović, iza njega Ivica Gaži, Miroslav Perković, Rade Bulat, iza njega direktor Vjesnika Božo Novak

jekt galerije u Hlebinama, a članovi Savjeta i svi prisutni, nakon razmatanja i usvajanja idejnog projekta buduće Galerije primitivne umjetnosti u Hlebinama zaključili su da bi glavni projekt trebao biti gotov najkasnije do 5. ožujka iste godine kako bi radovi na izgradnji Galerije mogli što prije otpočeti.

Idejni projekt buduće galerije osmišljen je na principu paviljonskog sistema muzejske gradnje, a buduća Galerija primitivne umjetnosti u Hlebinama trebala je imati natkriveni ulazni trijem, galeriju, prostoriju za kustosa, depo, ulazni hol, garderobu, blagajnu, službeničke prostorije, prostoriju za kino-operatera, veliku društvenu dvoranu za 210 osoba s pozornicom, predvorje ispred društvenih prostorija, društvenu prostoriju s bifeom, čajnu kuhinju, čitaonicu, biblioteku i terasu. Između paviljona predviđeno je malo dvorište jednim dijelom natkrито malim raslinjem, zamišljeno tako da može služiti za povremene izložbe skulptura.

Rasprava o društvenom planu i proračunu za 1964. godinu naglasak je stavila na problem nedostatka školskog prostora na području koprivničke općine te nedostatak sredstava za radove pa je, između ostalog, predloženo i da se odgodi gradnja galerije u Hlebinama, a sredstva za gradnju Galerije prebace u fond za školstvo, za izgradnju školskih zgrada u Drnju, Novigradu ili Koprivnici. Na Sjednici Skupštine općine Koprivnica u travnju 1964. godine donijeta je Odluka o uvođenju samodoprinosa za izgradnju galerije slikara seljaka, dok su na Sjednici Savjeta za kulturu, prosvjetu i fizički odgoj

Direktor Muzeja grada Koprivnice, prof. Franjo Horvatić na svečanom otvorenju Galerije Hlebine

Skupštine općine Koprivnica upoznati prisutni članovi s problemima koji su nastali oko izgradnje Galerije primitivne umjetnosti u Hlebinama te kako je u srpnju sklopljen ugovor s građevinskim poduzećem "Tehnogradnja" iz Bjelovara i kako će gradnja temelja Galerije u Hlebinama uskoro biti započeta.

Djelovanje odbora za izgradnju Galerije Hlebine

U povodu početka gradnje Galerije u Hlebinama, Glas Podravine je 29. kolovoza 1964. godine objavio razgovor s Miroslavom Perkovićem, predsjednikom Odbora za gradnju Galerije, koji se osvrnuo na čitav niz predradnji i priprema koje su prethodile početku izgradnje Galerije, od 17. studenog 1962. godine kada su se u Hlebinama prvi put sastali svi zainteresirani za izgradnju galerije – od mještana, seljaka slikara, pa sve do predstavnika republičkih organa. Tog je datuma dogovoreno da se pristupi izgradnji Galerije, a dogovorena je i pomoć seljaka od pet radnih dana čime su se uštedjela sredstva u iznosu od 3 milijuna dinara.

Godine 1963. pokrenuta je rasprava o 10 milijuna dinara odobrenih od Skupštine općine Koprivnica za izgradnju Galerije, odnosno o prenamijeni dodijeljenih sredstava za izgradnju škole u Koprivnici, Drnju ili Novigradu. Naposljetku je ipak usvojen pri-

jedlog da se priđe izgradnji Galerije. Osim sredstava koja su osigurali Savezni i Republički organi i Skupština općine Koprivnica, pristizala su i sredstva pojedinaca. Tako je Franjo Gaži prvi poklonio za galeriju 50.000.000 dinara, a Gerhard Ledić sav prihod od izložbe slika naivnih umjetnika iz svoje privatne zbirke.

U srpnju 1964. godine usvojen je glavni projekt Miroslava Begovića, a na gradilište je navezen šljunak zaprežnim kolima seljaka i traktorima Zadruga, čime je izgradnja galerije praktički počela. Dana 25. srpnja 1964. postavljene su barake za radnike i upravnu zgradu. Seljaci su se angažirali i činili jednu cjelinu zajedno s radnicima "Tehnogradnje" iz Bjelovara. S geodetskim mjerenjima i kolčenjem gradilišta nastavljeno je 28. srpnja, a već 5. kolovoza 1964. izvršena je lokacija objekta. Tom prilikom došlo je do nesporazuma između investitora i vlasnika štaglja kojeg je trebalo maknuti za 6 metara. Kako je vlasnik štaglja tražio previsoku svotu, mjerenja su ponovljena i izvršena tako da se štagalj nije trebao rušiti. Dovož građevinskog materijala mještani su obavili 11. kolovoza dok je sljedeći dan omladinskom radnom akcijom na kojoj su sudjelovali i stariji Hlebinčani očišćen prostor gradilišta. Dana 17. kolovoza iskopana je jama za vapno i postavljene su bandere za električnu rasvjetu. Već 19. kolovoza završeno je čišćenje humusa, postavljena je pumpa za vodu i organizirana prehrana radnika. Gradilište je bilo puno mještana i dobrovoljaca koji su se odazivali na radne akcije, a optimistično je predviđen i dan svečanog otvorenja Galerije za Dan Republike 29. studenoga 1965. godine.

Početak ostvarenja Hegedušićevog sna i novi temelji Galerije Hlebine 1964. godine

U listopadu 1964. godine bjelovarsko poduzeće "Tehnogradnja" postavilo je nove temelje buduće Galerije, a gradilište su obišli savezni poslanik ing. Branko Pavlek i sekretar Općinskog komiteta SKH Koprivnica Miljenko Sestrić. Oni su u pratnji Miroslava Perkovića, predsjednika Odbora za gradnju Galerije, razgledali gradilište te se interesirali za neke pojedinosti oko izgradnje Galerije. Najveći dio sredstava osigurala je SR Hrvatska u iznosu od 11,5 milijuna dinara, Općina Koprivnica 10 milijuna dinara, Federacija 7,5 milijuna dinara, a Hlebine 2 milijuna dinara. S istih se strana pomoć očekuje i u toku iduće godine, a vjeruje se da će pomoć dati i oblast Kotara Koprivnica.

Iste godine dopisnik Glasa Podravine Martin Mihaldinec objavio je novinski članak "Krsto Hegedušić – patron Hlebinske slikarske škole" u kojem se osvrnuo na približavanje termina predviđenog za otvaranje Hlebinske galerije, kulturnog događaja koji je nadrastao lokalne razmjere. Pritom je podsjetio "da nije bilo Krste Hegedušića ne bi bilo ni hlebinskih naivaca, a ni galerije. Bilo bi suvišno isticati Hegedušićeve zasluge u konkretnoj akciji oko gradnje hlebinske galerije, no ni one nisu ništa manje od onih s radom i podučavanjem naivaca. S nestrpljenjem očekujemo otvaranje galerije da vidimo

Galeriju je presijecanjem vrpce svečano otvorio Miko Tripalo

koliko će priznanja i kakvo mjesto dobiti Krsto Hegedušić jer je upravo Hegedušićeva ideja i ova galerija kojom želi svoje rodne Hlebine podići na pijedestal svjetskih razmjera." Mihaldinec je pritom citirao i kritičara naive: "Njegov je san da priredi kermes flandrijskih razmjera u selu Hlebinama. Sajam naivne umjetnosti sveta ..." (Oto Bihalji Merin, 1964.)

U razgovoru s predsjednikom Skupštine općine Koprivnica Rudolfom Filipčićem o kulturnom razvoju Koprivnice i komune i razvoju kulturnog života na ovom području, naglašeno je značajno mjesto izgradnje Galerije u Hlebinama i rekonstrukcija zgrade Muzeja u Koprivnici (koja preusmjeravanjem financijskih sredstava na izgradnju Galerije u Hlebinama prema projektima zagrebačkog arhitekta Vjenceslava Richtera nikada nije do kraja provedena op.a.).

Galerija Hlebine pod krovom i najava izbora 1965. godine

Već 1. siječnja 1965. novinarka Glasa Podravine Vesna Švec kao važan trenutak iz kulturnog života u prošloj 1964. godini izdvojila je usvajanje idejnog projekta Galerije u Hlebinama. Također u siječnju, Anka Berus i Jelica Radojčević posjetile su gradilište Galerije Hlebine, a Anka Berus je naglasila kako "bi galeriju trebalo što prije dovršiti i da

bi ona trebala biti centar naivne umjetnosti naše Republike." Nakon gradilišta, posjetila je sve naivne umjetnike, zanimala se za njihov rad s kojim je bila vrlo zadovoljna.

Na sjednici Skupštine općine Koprivnica predsjednik Rudolf Filipčić obavijestio je odbornike kako će se u 1965. godini "nastaviti sufinanciranje galerije u Hlebinama, obzirom na to što je od republičkih foruma predloženo da se ona ove godine otvori." Blaga zima bila je naklonjena graditeljima i izvođačima radova koji su uz dragovoljni rad stotinjak seljaka i omladine, starijih učenika i članova Dobrovoljnog vatrogasnog društva zajedničkim snagama radili na pokrivanju krova Galerije, a što je i dovršeno već krajem veljače. Na svim razinama, sve do vijeća Savezne skupštine i Sabora SR Hrvatske, među razvojnim projektima iz oblasti društvenog standarda uvijek je bila spomenuta i izgradnja Galerije naivaca u Hlebinama, kao veliko postignuće između dvogodišnjeg mandatnog razdoblja, čime su posredno nagoviješteni i novi izbori 1965. godine.

Nakon londonske izložbe naivaca Hlebinske slikarske škole u novinskim je napisima kulminirao sukob Generalić – Hegedušić, a 3. travnja 1965. godine dopisnik Glasa Podravine Martin Mihaldinec kritički se osvrnuo na neslaganja u naivnom slikarstvu: "... Mislim da bi baš hlebinska galerija morala izvršiti prekretnicu i okupiti sve naivne slikare u jedinstvenu frontu. Prije ili kasnije ova neslaganja i lični sukobi nanijet će štete naivnom slikarstvu, a dobrom voljom i razumijevanjem sve bi se to moglo izbjeći. Hlebinska galerija bit će ponos ne samo za to selo, već za čitavu našu kulturnu javnost, te joj kao takvoj moramo pružiti punu podršku ..."

Dobrovoljne radne akcije „Hlebine '65“ i planiranje kulturnog turizma u 1965. godini

Rudolf Filipčić, poslanik Republičkog vijeća Sabora SR Hrvatske 1. svibnja 1965. godine istaknuo je kako bi turizam trebalo vezati uz Galeriju primitivnih umjetnika u Hlebinama i Muzej u Koprivnici. Na sjednici vijeća Skupštine općine Koprivnica donesen je zaključak o otkupu zgrade u privatnom vlasništvu u svrhu uređenja prostora ispred Galerije u Hlebinama, odnosno o zamjeni zgrade i zemljišta u društvenom vlasništvu za zgradu i zemljište u privatnom vlasništvu.

U Glasu Podravine od 7. kolovoza 1965. godine Miroslav Perković je putem novina podsjetio na obaveze dogovorene na zajedničkom savjetovanju u Hlebinama 17. studenog 1962. godine na kojem su bili prisutni gotovo svi slikari naivci našega kraja, među kojima Ivan Generalić, Franjo Filipović, Dragan Gaži, Mijo Kovačić, Ivan Večenaj i drugi, ali i drugarica Anica Magašić s društveno-političkim predstavnicima Koprivnice. Perković je podsjetio na usvojeni prijedlog prema kojem je dana obaveza da će svaki slikar naivac dati po jednu sliku u korist izgradnje Galerije u Hlebinama. Prvi je svoju obavezu izvršio još 1962. godine pokojni Franjo Gaži. Kako je Galerija primitivne umjetnosti u Hlebinama pod krovom, i kako su za izgradnju utrošena velika financijska

Razgledavanje galerije, s lijeva na desno akademski slikar Krsto Hegedušić, Miko Tripalo i Ivan Generalić

sredstva, Perković je podsjetio one slikare koji do sad nisu ispunili svoje obećanje da isto uskoro ispune kako bi se Galerija što prije mogla otvoriti. U tom se trenutku po prvi put postavilo pitanje postava i fundusa buduće Galerije. Perković je također objavio precizne podatke o financiranju građevinskih radova, prema kojima je u razdoblju od 1963. do 1965. za izgradnju Galeriju u Hlebinama izdvojeno:

30.000.000 (30 milijuna) dinara koje je dala Koprivnica,

21.500.000 (21,5 milijuna) dinara koje je dala Republika Hrvatska,

7.500.000 (7,5 milijuna) dinara koje je dala Federacija, te

7.000.000 (7 milijuna) dinara koje su dali sami mještani Hlebina u vidu dobrovoljnih radnih akcija.

Zastoj u izgradnji Galerije Hlebine

Sredinom kolovoza 1965. godine radovi na Galeriji Hlebine obustavljeni su radi pomanjkanja materijalnih sredstava čime je doveden u pitanje datum svečanog otvaranja predviđen za 29. studenoga iste godine. Miroslav Perković, predsjednik fonda za izgradnju Galerije, javnost je izvijestio o pomanjkanju sredstava za stolarske, elek-

tričarske i staklarske radove za koje je bilo potrebno osigurati dodatnih 30.000.000 (30 milijuna) dinara. Fond za kulturu SR Hrvatske je za izgradnju Galerije prebacio u fond za izgradnju galerije 10.000.000 dinara, s tim da Skupština općine Koprivnica sudjeluje sa 7.000.000 dinara što je bilo predviđeno proračunom općine za 1965. godinu. Preostala potrebna sredstva zatražena su s dokinutog fonda za kulturu općine u visini od 12.500.000 dinara. Spomenuta sredstva nakon dokinuća fonda prebačena su u Savezni fond za kulturu. Tom fondu upućen je pismeni zahtjev za dostavu sredstava, a investitorima je zajedno s M. Perkovićem preostala samo nada da će sredstva biti prebačena u najskorije vrijeme kako bi Galerija do predviđenog roka bila dovršena.

U rujnu te godine ruski pjesnik Jevgenij Aleksandrović Jevtušenko posjetio je Hlebine i Koprivnicu, gdje je u društvu Ivana Generalića, Slavka Mihalića i Franje Horvatića posjetio koprivnički muzej i razgledao eksponate slikara – seljaka prve i druge generacije.

Kako je dovršenje Galerije postalo upitno, a materijalna sredstva utrošena, pojavila se kritika projekta i oprečna mišljenja koja su se osvrnula na više činjenica: od toga da Galerija neće u potpunosti služiti svrsi za koju je podizana, preko premalog izložbenog prostora, pa sve do pomanjkanja fonda slika koji bi bio izložen u stalnom postavu. Predsjedniku Općinskog odbora SSRN Valentu Ambrošiću postavljeno je pitanje o tome da li će Galerija ispunjavati onu ulogu koja joj je bila namijenjena i kako napreduje izgradnja. Opetovano je istaknut problem nedostatka sredstava iako su za Galeriju osigurana republička sredstva i sredstva Skupštine općine Koprivnica, a trebalo bi osigurati dodatnih 7 milijuna dinara. Kako je izgradnja i uređenje objekta pri kraju, Ambrošić je predvidio da bi se objekt galerije mogao djelomično staviti na korištenje početkom iduće 1966. godine, što ovisi o tome kako će se doći do potrebnih financijskih sredstava.

Virovski apel naivnim slikarima (umjesto planiranog otvorenja Galerije Hlebine)

Izložba seljaka slikara hlebinskog kruga otvorena je 8. studenog 1965. godine u čast Dana Republike u Narodnom sveučilištu u Virju, a izloženi su radovi Mirka Viriusa, Branka Viriusa, Ivana Lackovića, Franje Filipovića, Dragana Gažija, Tereze Posavec, Marije Matina, Petra Grgeca, Josipa Horvata Ždalskog, Željka Korošeca, Branka Lovaka, Martina Mehkeka, Stjepana Večenaja, Franje Vujčeca i Milana Generalića. Od kipara su nastupili Martin Hegedušić, Branko Gaži, Matija Generalić i Josip Horvat Hlebinski. Narodno sveučilište u Virju pokrenulo je akciju skupljanja poklonjenih slika naivnih slikara iz cijele bivše Jugoslavije, s plemenitom idejom organiziranja prodajne izložbe čiju će ukupni prihod biti priložen u fond za dovršenje Galerije u Hlebinama, o čemu je javnost na stranicama Glasa Podravine izvijestio likovni pedagog i slikar Josip Turković. Nakon "Apela Naivnim slikarima" Narodnog sveučilišta u Virju, tokom siječnja i velja-

če 1966. godine stiglo je preko trideset radova za prodajnu izložbu u korist dovršetka gradnje Hlebinske galerije, čime je uspjela akcija solidarnosti umjetnika, odnosno Apel Narodnog sveučilišta u Virju. Pritom je naglašena ideja kako "Hlebinska galerija nije samo stvar nekih uskih osjećaja, već je to stvar cjelokupne kulturne javnosti...".

Apelu virovskog Narodnog sveučilišta i akciji solidarnosti umjetnika koju je predložio Martin Mihaldinec, odazvali su se: Ivan Lacković, Stjepan Večenaj, Dragan i Branko Gaži, Tereza Posavec, Martin Hegedušić, Milan Horvat, Željko Korošec, Joža Horvat Ždalski, Petar Grgec, Đuro Zvonar, Ivka Špoljar, Josip Horvat, ali i grupa samoukih slikarica "Uzdinske grupe" iz Uzдина u Banatu (Anjuka Maran, Florika Kec, Marija Balan, Mariora Motoružesku i Florika Chet), izvorni slikari "Kovačičke škole" iz Kovačice u Banatu (braća Ondrej i Jan Venjarski), Udruženja naivnih likovnih umjetnika Hrvatske (Matija Skurjeni, Ivan Rabuzin, Antun Bahunek, Eugen Buktenica, Đuro Jančić), te slikari "Oparičke škole" kod Svetozareva (Janko Brašić, Milosav Jovanović, Miroslav Marinković, Krsto Savić).

Kriza i analiza 1966. godine

Već krajem travnja 1966. godine zaključeno je kako Galerija Hlebine ni 1966. godine neće biti završena jer ne postoje sredstva za njenu daljnju izgradnju. Sredstvima koja su bila dobivena za Galeriju, objekt je postavljen pod krov i u stanje konzervacije, u kojoj se čekalo na daljnja sredstva kojima će Galerija i društvene prostorije uz Galeriju biti završene. Istovremeno, u javnosti su se počela postavljati pitanja da li Hlebine nisu mogle dobiti samo društveni dom, te da bi se Galerija koja bi zbog infrastrukture stajala daleko manje nije mogla sagraditi u Koprivnici, s obzirom da su se osim utrošenih sredstava počela s pravom postavljati i pitanja koja će postati više nego aktualna s danom otvorenja Galerije Hlebine: stvaranje fonda slika i sredstva koja će za to biti potrebna, sredstva koja će biti potrebna za izložbe i muzejsko-galerijsku djelatnost, ali i pitanje ulaganja u ljudske potencijale i kadrove, infrastrukturu sela i loše ceste do Hlebina, nemogućnost sela da pruži ugostiteljske usluge jednom većem dijelu turista za koje se smatralo da će upravo zbog Galerije posjećivati Hlebine. Čini se kako su neka od navedenih problema i pitanja iz 1966. godine ostala otvorena i nakon više od četiri desetljeća postojanja Galerije Hlebine.

Predsjednik Skupštine općine Koprivnica Miloš Dobrinić izjavio je kako Općina Koprivnica u 1966. godini nije u mogućnosti osigurati sredstva za izgradnju Galerije u Hlebinama, s obzirom na ogromna sredstva koja su bila potrebna za gradnju ceste Koprivnica – Križevci, ali i za uređenje infrastrukture i ulica u samom gradu Koprivnici. Skupština općine Koprivnica posebno se založila pa su joj obećana Savezna i Republička sredstva i iznosu od 25 milijuna starih dinara koja bi se utrošila isključivo na dovršenje galerijskog prostora, dok bi za dovršenje prostorija društvenog doma mjesna

zajednica morala samodoprinosom prikupiti vlastita sredstva. Također, javnu raspravu izazvala je i razlika između stvarnih troškova i predračunske vrijednosti koja je 1963. godine iznosila 45.222.000 starih dinara, što je zbog visine iznosa podijeljeno u dvije faze financiranja, pri čemu su u prvoj fazi financiranja trebala biti osigurana 35.291.000 starih dinara. Do 1966. godine za izvođenje građevinski radova na objektu Galerije Hlebine osigurana su i utrošena sljedeća sredstva:

1964.

Savezni fond za kulturu	7.498.000 starih dinara
Republički fond za kulturu	11.500.000 starih dinara
Općinski fond za kulturu	9.781.162 starih dinara
Sredstva samodoprinosu sela	1.353.686 starih dinara
Ukupno:	30.669.848 starih dinara

1965.

Republički fond za kulturu	10.000.000 starih dinara
Općinski fond za kulturu	10.688.574 starih dinara
Sredstva samodoprinosu sela	1.902.820 starih dinara
Ukupno:	22.591.194 starih dinara

Do 1966. godine za prvu etapu gradnje Galerije Hlebine osigurano je i utrošeno 52.661.242 starih dinara, iako su ukupni troškovi trebali iznositi 45.222.000 starih dinara. Iste je godine procijenjeno kako je za dovršenje čitavog objekta potrebno još oko 50.000.000 starih dinara, računajući cijene građevinskog materijala iz travnja 1966. godine.

Referendum, samodoprinos, susret prijateljstva Hlebine '66 i uloga ing. Pavla Gažija

Sredinom svibnja 1966. godine u Hlebinama je održan referendum za dovršenje Galerije primitivne umjetnosti i društvenog doma u selu, kao i za popravak seoskih putova i nogostupa. Od 1.198 upisanih birača glasovanju je pristupilo njih 896 (75 %). Za uvođenje samodoprinosu glasalo je 811 birača (68 % svih upisanih) dok je protiv samodoprinosu bilo 82 glasa. U vremenima u kojima su referendum i izbori bili "neotuđivi i sastavni dio samoupravljanja" nije se uvijek vodila briga o isplativosti, stručnim i ekonomskim analizama i procjenama procesa buduće muzejsko-galerijske djelatnosti i nove kulturne industrije u razvoju, što je otvorenje Galerije Hlebine odgodilo za još pune dvije godine.

U Hlebinama je iste godine održan Susret prijateljstva i radosti "Hlebine 66", velika

Razgovor uz prvi postav galerije, Miko Tripalo, Ivan Generalić, Pavle Gaži i Josip Generalić

kulturna manifestacija sarajevskih "Malih novina", a pod pokroviteljstvom prehrambene industrije "Podravka" čiji je tadašnji direktor ing. Pavle Gaži kao pionir suvremenog industrijskog marketinga prepoznao važnost ulaganja sredstava u kulturu Podravine. Šezdesetak najboljih učenika u Hlebinama se družilo s Ivanom Generalićem, Franjom Filipovićem i slikarima naivcima podravskog kraja, ali i velikim književnicima kao što su Branko Ćopić, Gustav Krklec, Enes Ćengić i Anđelko Ristić. U završnoj nedjeljnoj svečanosti sudjelovao je i ing. Pavle Gaži koji je u to vrijeme obnašao dužnost člana CK SKH. Izložba dječjih crteža održana je u budućem izložbenom prostoru nedovršene Galerije primitivne umjetnosti, a veliki broj sudionika i posjetitelja nagovijestio je budućnost hlebinske Galerije.

Preispitivanje mogućnosti i nova organizacijska rješenja u 1967. godini

Na samom početku 1967. godine Krsto Hegedušić, akademski slikar i profesor, primio je nagradu Skupštine općine i grada Koprivnice "7. studenog 1943." za nesebičan rad na razvijanju kulture na području Koprivnice i koprivničke Podravine, a posebno za osnivanje Hlebinske škole naivnog slikarstva. Nagradu je primio u prisutnosti druš-

tveno-političkih radnika među kojima su bili ing. Pavle Gaži, Miljenko Sestrić i Valent Ambrošić. Nakon uručjenja nagrade razgovaralo se o djelovanju Pododbora Matice hrvatske Koprivnica, a u razgovoru je rođena ideja da upravo Pododbor Matice hrvatske u Koprivnici preuzme akciju oko dovršenja Galerije naivnih umjetnika u Hlebinama. U to vrijeme u koprivničkom ogranku Matice hrvatske aktivni su bili, između ostalih, istaknuti kulturni radnici i intelektualci Koprivnice: Milan Krmpotić, Nevenka Komatina, Đurđica Pigac, Milan Ostović, Vesna Švec, Petar Prpić, Božena Loborec, Đurđa Knežević, Juraj Vučetić, Marijan Horvat, Marica Kadija, Zdenka Vrančić, Žarko Marjanović, Vera Škorjane, Radmila Brlečić i Franjo Horvatić, tadašnji direktor Muzeja grada Koprivnice. Društveni, kulturni i intelektualni krugovi Koprivnice nastojali su pronaći najbolji oblik za uspješno dovršenje projekta koji je svojim troškovima uvelike nadmašio svoje idejne začetnike. Tek su se uspostavljanjem profesionalne suradnje prof. Krste Hegedušića, prof. Franje Horvatića i ing. Pavla Gažija, kao nezaobilaznog kulturnog mecena, postavile smjernice budućeg upravljanja Galerijom Hlebina u kojoj je odlučujuću ulogu odigrao upravo Muzej grada Koprivnice kao muzejska ustanova koja je svojim ljudskim potencijalima i kadrovima, znanjem i profesionalnim odnosom uspješno postavila okvire muzejsko-galerijskog djelovanja, misiju i poslanje Galerije Hlebina kao svog izdvojenog odjela.

Prehrambena industrija Podravka kao mecena i pionirski dani ulaganja u kulturu Podravine 1967. godine

Na prvoj sjednici Skupštine općine Koprivnica raspravljalo se o proračunu za 1967. godinu, između ostalog i o proračunu za dovršenje hlebinske galerije. O istoj se temi raspravljalo i na zboru birača u Hlebinama, gdje je traženo da se osiguraju sredstva za dovršenje Galerije. Proračunom za 1967. godinu nisu osigurana sredstva za dovršenje Galerije. Istovremeno, sekretar Skupštine općine Koprivnica Stjepan Kapusta vršio je pregovore s prehrambenom industrijom "Podravka" koja će nakon tog vremena prema svojim mogućnostima osiguravati znatna sredstva za razvoj kulturnog života društvene zajednice. Među prvim "Podravkinim" ulaganjima u razvoj kulture lokalne zajednice bila su upravo sredstva namijenjena za dovršenje Galerije Hlebina.

U travnju 1967. godine kulturni radnici Koprivnice po prvi su se put "razumljivim jezikom" obratili privredi, čime je kulturna kriza Galerije Hlebina riješena konkretnom akcijom u kojoj je "Podravka" odlučila pružiti pomoć razvoju kulture u Podravini. Odluka prema kojoj se na račun za financiranje i izgradnju kulturnih objekata ovoga kraja uplatio iznos od 200.000 novih dinara, pokrenuo je općinska, republička i savezna sredstva. O povijesnoj važnosti spomenute sjednice radničkog savjeta "Podravke" na kojoj je bio prisutan i Petar Prpić, predsjednik ogranka Matice hrvatske Koprivnica, u Glasu Podravine od 1. travnja 1967. godine pisao je doajen koprivničkog novinarstva Jovo

Rojčević, pri čemu je tekst "Podravkin prilog kulturi" posvećen prvoj iz niza podravkih kulturnih akcija, donacija i sponzorstava temeljenih na pionirskom marketinškom pristupu ing. Pavla Gažija. Spomenutih 200.000 novih dinara bilo je namijenjeno dovršenju Galeriji naivnih umjetnika u Hlebinama, što je nakon pet godina investiranja u građevinu konačno omogućilo otvorenje Galerije 12. svibnja 1968. godine.

Između 1963. i 1967. godine u financiranje izgradnje objekta Galerije naivne umjetnosti u Hlebinama uloženo je više od 100 milijuna starih dinara od čega su sredstva najvećim dijelom osigurali:

Općina Koprivnica iz proračuna	44.000.000. starih dinara
Prehrambena industrija Podravka	20.000.000. starih dinara
Savezni fond za kulturu	10.000.000. starih dinara
Republički fond za kulturu	20.000.000. starih dinara
Samodoprinos sela Hlebine	6.000.000. starih dinara

Ovdje nisu uključeni prilozi pojedinaca, radnih organizacija, društveno-političkih, kulturnih i javnih radnika lokalne zajednice i republike niti dobrovoljnih radnih akcija na kojima su sudjelovali mještani sela Hlebine i omladinci Koprivnice i koprivničke Podravine.

Sedam godina vjernosti ideji Galerije naivne umjetnosti Hlebine 1968. godine

U nedjelju 12. svibnja 1968. godine, nakon gotovo sedam godina, svečano je otvorena Galerija naivnih umjetnosti u Hlebinama pod pokroviteljstvom Mike Tripala, predsjednika Izvršnog komiteta CK SK Hrvatske. U programu u povodu otvorenja Galerije nastupala je folklorna grupa škole Hlebine, pjevačko društvo iz tog mjesta, instrumentalni sastav Martina Hegedušića, a na svečanosti su podijeljene i nagrade natječaja Hlebine 68. Na velikoj i svečanoj manifestaciji u Hlebinama prisustvovali su svi važniji predstavnici društvenog, političkog i kulturnog života lokalne zajednice, regije i republike, slikari, kipari, predstavnici medija te više od dvije tisuće građana koji su s ponosom čekali simbolično presijecanje plave vrpce.

Među ostalima istaknutim gostima otvorenju Galerije Hlebine bili su prisutni akademski slikar prof. Krsto Hegedušić, književnici Gustav Krklec, Branko Ćopić, Dragan Kulidžan i Anđelko Ristić, dramski pisac i direktor Mladinske knjige Ivan Potrča, urednik lista Ciciban Branko Jurac, direktor Galerije suvremene umjetnosti grada Zagreba Božo Bek, general-potpukovnik Rade Bulat, general-major Bruno Vuletić, predsjednica Fonda za unapređenje kulturnih djelatnosti Anica Magašić, članica IK CK SKH Jelica

Radojčević, članovi CK SKH ing. Pavle Gaži, Božidar Novak i Ivan Bojanić, predsjednik Skupštine općine Koprivnica Miloš Dobrić, predsjednik Općinske konferencije SSRN Koprivnica Valent Ambrošić, predsjednik SUBNOR-a Koprivnica Drago Martarić, direktor Muzeja grada Koprivnice prof. Franjo Horvatić, te brojni predstavnici kulturnog i javnog života. Svečanost je započela u 10 sati pozdravnim govorima nakon čega je u 11 sati Mika Tripalo, pokrovitelj svečanosti, presijecanjem vrpce otvorio Galeriju. U izložbenom prostoru Galerije Hlebine bili su izloženi radovi četrnaestorice naivnih umjetnika Hlebinske škole: Franje Filipovića, Branka Gažija, Dragana Gažija, Ivana Generalića, Josipa Generalića, Mate Generalića, Mije Gradečaka, Martina Hegedušića, Mije Kovačića, Ivana Lackovića, Martina Mehkeka, Franje Mraza, Ivana i Stjepana Večenaja. Izložene radove sredinom travnja 1968. godine odabrala je prosudbena komisija u sastavu: Božo Bek, direktor Galerije grada Zagreba, Željko Grum, direktor Moderne galerije JAZU i dr. Boris Kelemen, direktor Galerije primitivne umjetnosti u Zagrebu.

Prvi izložbeni postav u Galeriji naivne umjetnosti Hlebine 1968. godine

Između sedamdesetak pristiglih radova odabrani su najuspjeliji radovi dvadesetak naivnih umjetnika Podravine koji su kao najznačajniji predstavnici Hlebinske škole po prvi put ispunili izložbeni prostor nove Galerije. U povodu otvorenja Galerije Hlebine Muzej grada Koprivnice objavio je katalog s reprodukcijama svih autora koji su izlagali na središnjoj izložbi. Predgovor kataloga napisao je dr. Boris Kelemen, a izdavač je bio prof. Franjo Horvatić, direktor Muzeja grada Koprivnice. Istovremeno, na Drugi susret dječjih radova u organizaciji Podravke i sarajevskog dječjeg lista "Male novine" u Muzej grada Koprivnice pristiglo je pet tisuća crteža od kojih je šezdesetak odabranih radova bilo izloženo u prostoru društvenog doma, u kojem su izvan kataloga Galerije i središnje izložbe, u prostoru koji se danas koristi isključivo kao društveni dom, bili su izloženi radovi Vilme Dorešić, Marije Dugina, Milana Generalića, Josipa Kovačića, Branka Lovaka, Tereze Posavec i Franje Vujčeca.

U predgovoru kataloga istaknuti povjesničar umjetnosti 20. stoljeća dr. Boris Kelemen piše: "Jedno selo van komunikacija, van turističkih atrakcija, ima svoju galeriju sa slikama na zidovima i skulpturom na postamentima. Zar ova činjenica, izdvojena i u prvi mah, ne djeluje apsurdno?"

Odgovor je jednostavan: Riječ je o Hlebinama. Na čudesno plodnom tlu Podravine, u jedinstvenom geografskom i kulturnom ambijentu, već oko četrdeset godina postoji jedno selo s toliko i toliko stotina ili kojom tisućom stanovnika kao svojevrsno žarište koje zrači na bližu okolicu svoju vlastitu umjetnost, danas daleko po svijetu poznatu kao "hlebinska škola" naivne umjetnosti.

Ovdje je, dakle, riječ o Hlebinama, jednom selu nedaleko Koprivnice koje sa svojom

okolicom stvara svoju školu naivne umjetnosti. Ali ta činjenica opet ukazuje na jedan apsurd: kako može postojati škola naivne umjetnosti? Odgovor traži šire objašnjenje."

Boris Kelemen, vizija i temeljno poslanje Galerije naivne umjetnosti Hlebine

Boris Kelemen je već u predgovoru prve izložbe Galerije Hlebine 1968. godine naglasio:

"Hlebine nikada nisu imale organizirani pedagoški zavod sa dekanom, prodekanom, tajništvom, nastavničkim vijećem, studentima, modelima i učionicama, te sa staklenim stijenama na sjevernu stranu. Ali ipak, ovdje se razvila škola, u pravom smislu koja nije formirala samo dvojicu, trojicu značajnih umjetnika, već je proizvela nekoliko generacija umjetnika i svi oni njeguju vlastiti i tipičan likovni izraz, koji se uzdigao među prve redove onog umjetničkog pravca svijetske suvremenosti, što je poznat kao naivna umjetnost.

Osnovni preduslovi za stvaranje takva fenomena su dvojak: s jedne strane neophodna je nadarenost, ali nadarenost bez odgovarajućeg ambijenta nikada ne može izbiti na svijetlo dana. Što zapravo čini taj upravo spomenuti ambijent? Jednako kao i kod profesionalnih, akademski naobraženih umjetnika i naivni umjetnici moraju imati uz se one korisne prijatelje, kolege, kritičare, s kojima će saobraćati u njihovom radnom prostoru, u ateljeu, u kubinji u kojoj slikaju i razgovarati o cijelom mnoštvu likovnih, zanatskih i nizu drugih problema. Ti ljudi važan su faktor pri formiranju, rastu ili utvrđivanju fizionomije svakog umjetnika, a kod naivnih oni su to potrebni, jer naivnim umjetnicima nije osnovni problem kako će naslikati pijevca (to je problem akademskih umjetnika), već što je pijetao, njih zanima suština stvari koju slikaju, a ne formalna strana djela, zbog čega često zanemaruju kriterije estetskog vrednovanja, na koje ga uvijek ponovo mora podsjetiti upravo taj njegov krug ljudi koji ga okružuju, bez obzira bili to iskusniji kolege, njegovi stariji suseljeni ili bilo tko drugi.

Tako je hlebinska škola jedna cjelina, toliko koherentna da se mogu očitati i njene morfološke karakteristike. Ove osobine ne proizlaze samo iz same tehnike slikanja na staklu, koja je ostala takoreći znak hlebinske škole. Jednako i jedinstveni geografski i kulturni nivo tog kraja diktira one toliko česte daleke ravničarske pejzaže s razbacanim zaseocima i kućicama, po kojim drvetom i brežuljcima u dnu slike ili uvijek jednakim oblicima kuća, štaglja, drveta, konja ili ljudi koji ovdje žive. Zasebna aditivna metoda u gradnji slike možda je osnovno vanjsko obilježje ovog slikarskog kruga, koja se u najnovije vrijeme proteže i na kiparstvo. Ona se prije svega sastoji u nabranjanju detalja koji su na svoj način pojednostavljeni i reducirani do znaka, do pojma o slikanom predmetu, zbog čega nužno moramo pri promatranju djela zapitati što je ovo drvo, kakovo je značenje tih grana što se svijaju, previjaju, isprepliću i raščlanjuju kao dušnice ili žilice nekog lista, ili ove krave koje upregnute vuku drva ili saonice, ili jedan bijeli jelen uzdignute glave i desne prednje noge, drugi bijeli jelen, treći jednak i četvrti, iza njih četiri velika bijela stabla s bijelim granama i grančicama, svako zasebno, na vrhu modro nebo, a sasvim u prvom planu žbun, pa žbun, pa žbun ... bez početka, bez kraja, u stalnom tajanstvenom kretanju koračaju jedan za drugim u jednakim razmacima »Jelenski svati«. Tako se redaju detalji i zbrazaju u linearnom kretanju. A perspektiva? Ona kao da ne prodire u dubinu,

kao da ne poznaje očičta. Ona se gradi sastavljanjem planova, s velikim, manjim, malim i najmanjim oblicima. Ona ponekad mjesto u dubinu ide u širinu: od centralnog "znaka" koji je najveći, prema svim rubovima slike sve se postepeno smanjuje, što inicira kružno kretanje kompozicije, kretanje poput nekog seljačkog plesa. Sve u neklasičnim odnosima današnjeg disonantnog likovnog govora.

Tako su mnogi počeli slikati, ali su slikari postali tek nekolicina, jer značaj, težina pojedinca u okvirima hlebinske škole ovisna je o stepenu ličnosti, o onome po čemu se izdvajaju od svojih velikih prethodnika i vrijednih kolega, po čemu su svoji.

Prvenstveno, zbog sveg ovdje navedenog, Hlebine danas imaju svoju vlastitu galeriju sa svojom vlastitom umjetnosti, što će postati kao svojevrsna činjenica ne samo u našoj povijesti."

Svečano otvorenje Galerije naivne umjetnosti Hlebine 12. svibnja 1968. godine i nova hlebinska jutra

"Hlebinsko jutro osvanulo je u znaku iščekivanja" pisala je koprivnička novinarka Zita Bešenić. Došao je trenutak otvaranja Galerije – priznanje Hlebinskoj školi – koja nije formirala samo dvojicu, trojicu značajnih umjetnika, već nekoliko generacija umjetnika koji njeguju vlastiti i tipični likovni izraz koji se uzdignuo među prve redove onog umjetničkog pravca svjetske umjetnosti 20. stoljeća, poznate kao naivna umjetnost.

I rečeno je: ovo je jedan od najvećih doprinosa našoj nacionalnoj kulturi. Izgrađena na temeljima bivšeg zadružnog doma, Galerija naivne umjetnosti u Hlebinama otvorena je kao hram narodne umjetnosti, a gotovo 40 godina postojanja jedne koherentne cjeline Hlebinske škole, 12. svibnja 1968. godine dobila je svoje potpuno priznanje na čudesno plodnom tlu Podravine, u jedinstvenom geografskom i kulturnom ambijentu. Zabilježili smo: hlebinska Galerija djelo je ruku naroda ovog kraja.

U listopadu 1968. godine, samo pet mjeseci nakon svečanog otvorenja Galerije Hlebine, na sjednici Savjeta za prosvjetu, kulturu i fizički odgoj Skupštine općine Koprivnica, održana je rasprava koja se odnosila na daljnji rad Galerije u Hlebinama, kojom ni nakon pet mjeseci postojanja i devet tisuća posjetitelja još uvijek nitko nije upravljao, pa se postavljalo pitanje njezinog kontinuiranog rada i održavanja.

Direktor Muzeja grada Koprivnice prof. Franjo Horvatić naglasio je kako Muzej tijekom proteklih pet mjeseci još uvijek nije zaprimio službenu obavijest o pripadnosti Galerije Muzeju, tako da je pitanje daljnjeg rada Umjetničke galerije u Hlebinama otvoreni problem o kojem je potrebno ozbiljno raspraviti na sljedećoj sjednici Savjeta.

Na tu sjednicu bili su pozvani i neki od društveno-političkih faktora lokalne zajednice: predsjednik i sekretar Općinske skupštine Koprivnica, direktor Prehrambene industrije Podravka ing. Pavle Gaži, sekretar Općinskog komiteta SK Koprivnica Rade Radišić i predstavnici sela Hlebine.

Stanje Galerije Hlebine krajem 1968. godine je bilo krajnje neizvjesno i sramotno i tek je ozbiljnost i profesionalizam Muzeja grada Koprivnice kao javne ustanove u

kulturi predstavljalo ozbiljno rješenje koje je Galeriji Hlebine osiguralo kontinuitet profesionalnog muzejsko-galerijskog djelovanja tijekom protekla četiri desetljeća.

Počeci muzejsko-galerijskog djelovanja Galerije naivne umjetnosti Hlebine – izdvojene organizacijske jedinice Muzej grada Koprivnice

Već krajem 1968. godine iznova su ponavljane ideje i prijedlozi iz 1966. godine o osamostaljivanju Galerije Hlebine kao organizacije (ustanove) kojom bi samoupravljali članovi Udruženja naivnih umjetnika u Hlebinama koje je tek trebalo osnovati. Ovu ideju u javnosti je zastupao kipar amater ing. Juraj Vučetić Zorko, koji je promovirao ideju prema kojoj je Galerija trebala biti predana na samoupravljanje naivnim umjetnicima. Na sreću, ova je nedorečena ideja odbačena na samom početku djelovanja Galerije Hlebine, no u protekla četiri desetljeća pojedine "interesne skupine" s vremena na vrijeme reciklirale su ideju i u javnosti poticale pravno neosnovanu raspravu o izdvajanju i osamostaljivanju najpoznatijeg i najznačajnijeg odjela Muzeja grada Koprivnice – Galerije naivne umjetnosti Hlebine.

Fond za kulturu je krajem 1968. godine odobrilo financijski plan za sljedeću 1969. godinu kojim je Muzeju grada Koprivnice odobreno 1.200.000 dinara, dok su Galeriji Hlebine na ime nepredviđenih troškova i nadoknadu prekoračenja izvođačkih radova odobreno 7.000.000 dinara. Sa zadnjim danima 1968. godine prof. Franjo Horvatić imenovan je prvim direktorom Galerije naivne umjetnosti Hlebine koja je predajom na upravljanje Muzeju grada Koprivnice postala izdvojeni muzejski odjel s profesionalnim muzejskim osobljem (upravljačkim, administrativnim, stručnim i tehničkim), jasnom misijom i muzejskim poslanjem koje je uspješno provodila puna četiri desetljeća, mijenjajući tokom vremena način upravljanja i vođenja muzejsko-galerijskog prostora u skladu s promjenama muzejskih standarda, muzejskih zakona i zakona o zaštiti kulturne i prirodne baštine, ali i promjenama pojedinih voditelja i kustosa.

Umjesto zaključka

40 godina institucionalnog djelovanja Galerije Hlebine kao odjela Muzeja grada Koprivnice dio su povijesti Muzeja i nacionalne povijesti 20. stoljeća

Kako se ideja o stvaranju Hlebinske škole seljaka-slikara smješta u vrijeme kada je u Zagrebu 1929. godine utemeljeno Umjetničko udruženje "Zemlja" koje je okupljalo lijevo orijentirane likovne umjetnike na čelu kojeg je bio akademski slikar i prof. Krsto Hegedušić koji je u Hlebinama u tajne slikarskog zanata počinjao upućivati Ivana Generalića i Franju Mraza. Također, potaknut radom hlebinskih seljaka-slikara Mirko

Virus, seljak iz Đelekovca ponovno je počeo slikati, dok se ime Hlebinske škole prvi put pojavilo u novinskim najavama III. Izložbe grupe "Zemlja" održane u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu 1931. godine. Od prvih godina rađanja Hlebinske škole do otvorenja Galerije naivne umjetnosti Hlebine prošla su gotovo četiri desetljeća, upravo onoliko koliko je prošlo od svečanog otvorenja 1968. godine do danas. Poslije međuratnog razdoblja Prve generacije (Ivan Generalić, Franjo Mraz, Mirko Virus), prošao je i Drugi svjetski rat, a u prvom poslijeratnom razdoblju pojavili su se slikari Druge generacije (Dragan Gaži, Franjo Filipović, Ivan Večenaj, Mijo Kovačić, Martin Mehkek, Franjo Vujčec, Željko Korošec, Marija Matina, Tereza Posavec, Branko Lovak, Franjo Radmanić, te drvorezbari Branko Gaži, Martin Hegedušić i Mato Generalić).

Prva međunarodna afirmacija Hlebinske škole ostvarena je na Biennalu u Sao Paulu 1955. godine, vrhunce i medijsku pozornost šezdesetih i sedamdesetih, stagnaciju osamdesetih, Domovinski rat devedesetih i obnavljanje nacionalne svijesti, pojavljivanje novih imena i novih generacija učenika, sljedbenika i epigona, koji su upravo kroz masovnost održali vitalizam Hlebinske škole koja je na svojim staklima i platnima zadržala bitne karakteristike pučke narodne umjetnosti, pri čemu je cijeli pokret poklon naroda naivnom slikarstvu, upravo u onom smislu u kojem je prof. Krsto Hegedušić već 1968. godine pod pojmom "narodska" galerija smatrao primjerenim nazivom za Galeriju Hlebine. Slijed događaja u 20. stoljeću, ali i proteklih četrdeset godina doista predstavlja čudo: da slike započete nevještom rukom seljaka postanu fenomen koji je nadrastao nacionalne okvire i danas nosi naziv Hlebinska škola, činjenica je koja nije ograničena samo na nacionalnu povijest umjetnosti. Pritom valja voditi brigu o tome kako je veliki doprinos ostvaren i djelovanjem Muzeja grada Koprivnice i Galerije naivne umjetnosti Hlebine u vremenskom razdoblju od 1968. do 2008. godine.

IZVORI I LITERATURA:

- Arhiv Muzeja grada Koprivnice – Fond Galerija Hlebine
- Katalozi izložbi Galerije Hlebine 1968. – 2008.
- Dokumentacija Muzeja grada Koprivnice
- Hemeroteka Muzeja grada Koprivnice
- Urudžbeni zapisnici Muzeja grada Koprivnice
- Matična knjiga službenika Muzeja grada Koprivnice 1963. – 1980.
- Matična knjiga službenika Muzeja grada Koprivnice 1980. – 2008.
- Glas Podravine 1968. – 2008.

FOTOGRAFIJE:

Fototeka Muzeja grada Koprivnice, snimio Ivan Šef, Koprivnica